

Den sivile beredskapen må rustes opp

Vi lever i en mer usikker verden. Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa er den alvorligste siden andre verdenskrig. Det er en sterk økning i sabotasjeaksjoner, droneaktivitet, dataangrep og forsøk på å påvirke demokratiet. Vi må forberede oss på at det verste kan skje – alvorlig krise og krig.

Klimaendringene er en annen type alvorlig trussel mot samfunnssikkerheten, som vi sist opplevde med ekstremværet Amy. Mer ekstremvær krever økt beredskap og tiltak mot flom, ras og skred. Landsstyret i KS forventer at staten bidrar med både kompetanse og økonomiske ressurser, jf klimasats og natursats, for å sette kommunene i stand til å ta sin del av utfordringene.

Stortinget står samlet om langtidsplanen for Forsvaret og totalberedskapsmeldingen. En samlet kommunesektor har satt samfunnssikkerhet og beredskap øverst på dagsordenen i sine politiske prioriteringer, vedtatt på KS' landsting i 2024.

Kommuner og fylkeskommuner er førstelinjen i totalforsvaret. Totalberedskapsmeldingen slår fast at kommunene er viktige for grunnberedskapen i landet og at fylkeskommunene har en viktig koordinerende beredskapsrolle. Brann- og redningstjenesten er kommunenes viktigste operative beredskapsressurs, i hele krisespekteret fra hverdagsulykker til i verste fall krig. Landsstyret vil understreke at brann- og redningstjenestene må få en **tydelig rolle i krise og krig**, med klare oppgaver og ansvar. I dag har brann- og redningstjenesten et stadig økende antall helseoppdrag, og det er behov for å avklare grenser mellom hvilke oppdrag brann- og redning skal kunne løse.

I totalforsvaret er den militære og sivile delen gjensidig avhengig av hverandre og støtter opp om hverandre. Levende lokalsamfunn over hele landet, med sterkt lokaldemokrati, bærekraftig velferd og god infrastruktur, skaper sivil motstandskraft. Et sterkt sivilsamfunn er avgjørende for å motstå angrep over tid. Det ser vi tydelig i Ukraina.

For å styrke totalforsvaret, forventer landsstyret i KS at staten har tett dialog med KS, kommunesektoren og hovedsammenslutningene i arbeidslivet. Det er nødvendig å avklare kommunesektorens ansvar og roller. Det må bli bedre samordning mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Kommunesektoren og KS må få en tydeligere rolle i den strategiske utviklingen av totalforsvaret, og delta i arbeidet med Langtidsplanen for sivil beredskap.

Samarbeidet mellom kommunesektoren og det militære forsvaret må styrkes. Forsvarets forventninger til kommuner og fylkeskommuner i alvorlige kriser og krig må avklares. Det gjelder for eksempel transport, mottak av allierte styrker og evakuering. Kommunesektoren har på sin side behov for å avklare tilgang på arbeidskraft til å ivareta samfunnskritiske tjenester i en krigssituasjon.

Det trengs flere, bedre og hyppigere øvelser med relevante aktører. Øvelser viser at ansvaret mellom aktørene er uklart, og det hindrer effektivt beredskapsarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

Norge må bruke store ressurser på å styrke totalforsvaret. Stortinget er enige om milliarder til det militære forsvaret. Landsstyret i KS mener det må følges opp med en storsatsing på den sivile delen, inkludert kommuner og fylkeskommuner. En presset kommuneøkonomi gjør det vanskelig for mange å prioritere ressurser til beredskap – både planlegging, øvelser og tiltak.

NATO åpner for at styrking av forsvaret også kan brukes på å styrke den sivile delen. Det kan være veier og havner, energi- og forsyningssikkerhet og digital sikkerhet. Fylkesveiene er i dårlig stand på grunn av manglende finansiering av vedlikehold, og må rustes opp. Dårlige veier hindrer transport av store mengder personer og tungt materiell. I tillegg har vi mange bruer som begynner å bli gamle og som trenger å vedlikeholdes og forsterkes for å sikre kritisk infrastruktur.